

УДК 338.48 (477)

АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Шикіна О.В., Дьяченко Д.В.

Одеський національний економічний університет

У статті проаналізовано сучасний стан готельного бізнесу Одеської області. Виявлено місце Одеської області серед інших регіонів України за показниками експлуатаційної програми. Проаналізовано динаміку розвитку готельного господарства Одеської області за 2013-2015 рр. Проведено дослідження розподілу туристів за країнами з яких вони приїжджали до Одеської області. Приведено показники доходу від наданих готельних послуг.

Ключові слова: готелі, готельне господарство, готельна індустрія, готельні послуги, туризм.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У теперішній час туризм вважається однією з основних галузей в розвинених країнах. Готельне господарство є однією з головних складових туристичної індустрії України. Відповідно, за останнє десятиліття роль сфери туризму зросла в рази, і не можна не відзначити особливе місце даного сектора економіки в нашій державі. Однак, сьогодні можна констатувати факт відсутності висококонкурентних позицій в готельному секторі національної економіки. Інфраструктура закладів розміщення в Україні не відповідає міжнародним нормам проживання, відпочинку та дозвілля: недостатня кількість підприємств розміщення, в структурі готельних підприємств утворилася досить низька частка готелів високої категорії, матеріально-технічна база застаріла і потребує модернізації та інновації, відсутні сучасні засоби зв'язку та інформаційних комунікацій, ефективні та надійні системи захисту, які є передумовою високого рівня якості послуг.

Однією з найважливіших проблем українського готельного сектору на сьогодні є те, що в готельному бізнесі не розповсюджені національні готельні мережі, які були в змозі виробляти єдину бізнес-стратегію і задовольняти існуючий в цій сфері попит. Тож це обумовлює необхідність досліджувати надалі можливі перспективи розвитку серед національних та міжнародних мереж засобів розміщення в країні.

Також не можна не відзначити відсутність чіткого законодавчого визначення місця готельного бізнесу в туристичній сфері, його відомчого підпорядкування. На законодавчому рівні необхідно визначити правові, економічні та організаційні аспекти створення та розвитку конкурентного середовища на ринку сфери гостинності. Законодавча основа повинна сприяти формуванню та входженню в ринковий простір нових готельних підприємств і створення умов захисту, виживання малих форм у сфері гостинності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню стану готельного господарства Одеської області присвячені наукові роботи таких вчених, як С.С. Галасюк [2-5], В.Г. Герасименко [8], С.Г. Нездоймінов [8, 10] та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Існують публікації, що присвячені розвитку готельного господарства в Одеській області, але недостатню увагу було приділено виявленню найближчих конкурентів Одеської області у масштабі України.

Метою дослідження є розкриття ролі готельного бізнесу у розвитку галузі туризму з урахуванням специфічних особливостей даної сфери, чинників, які сприяють впровадженню законодавства, модернізації матеріально-технічної бази, основних напрямків інноваційного розвитку туристичної галузі України.

Готельний бізнес відноситься до індустрії гостинності, що представляє собою такий вид діяльності, що безпосередньо впливає на соціальну, культурну, освітню, економічну сфери всіх держав, а також на їх міжнародно-економічні відносини.

Важливим аспектом є те, що готельний бізнес охоплює широкий діапазон видів діяльності і виходить за рамки традиційного уявлення про нього, як про явище, що пов'язано тільки з послугами розміщення та відпочинком, тому ефект управління готельним комплексом повинен розглядатися з точки зору попиту особливого типу споживача, а ні з точки зору пропозиції, що характерно для промисловості, і тому такий підхід в індустрії гостинності складніше і більш трудомісткий [1].

В даний час сфера розвитку готельного бізнесу в Одеській області викликає величезний інтерес, як в Україні, так і за кордоном. Незважаючи на зниження потоків інвестицій в готельний сектор, цей бізнес як і раніше залишається перспективним і досить привабливим. Спостерігається збільшення кількості українських та міжнародних компаній, які намагаються диверсифікувати свій бізнес. Основною причиною такого підвищеного інтересу до Одеського регіону є його багатий рекреаційний потенціал внаслідок унікальних для України природно-кліматичних умов.

Одеса є одним з найпривабливіших інвестиційних регіонів України. Два роки поспіль місто займає четверте місце в країні по залученню інвестицій і входить до шістки міст з найбільш динамічним розвитком підприємництва [9].

Розвиток туристичної та курортної галузей впродовж останніх декількох років характеризується позитивною стабільною динамікою. Створення нового іміджу українського туристичного продукту, конкурентоспроможного в нашій державі та за кордоном, так само, як і загальний економічний підйом зумовили збільшення кількості туристів та обсягів наданих їм послуг.

За кількістю готелів у 2015 р. Одеська область займала 3 місце (119 готелів – юридичні та фізичні разом) та поступалась Львівській і Закарпатській областям (див. табл. 1). Якщо розглядати окремо кожну організаційно-правову форму, то побачимо, що м. Київ є лідером у категорії

готелі юридичні особи, але у столиці невелика кількість готелів, що були відкриті як фізичні особи-підприємці.

За місткістю готелів Одеська область займала у 2015 р. 3 місце, надаючи 9,41 тис. місць. Майже в 2 рази більше місць пропонує м. Київ – 17525. На другому місці Львівська область з показником 13567.

За показником кількості номерів у готелях з організаційно-правовою формою юридичні особи та фізичні особи разом Одеська область займала у 2015 р. 3 місце, надаючи 5057 номерів. На першому місці був м. Київ – 10583. На другому місці Львівська область з показником 6726.

Одеська область за показниками кількості обслугованих приїжджих, що проживали у готелях з організаційно-правовою формою юридична особа у 2015 році займала 5 місце, поступаючись м. Києві, Львівській, Дніпропетровській та Харківській областям.

Як відомо, якість надання готельних послуг залежить від системності інфраструктури, якою володіє готель. Для аналізу різноманіття додаткових послуг використовується кількісний показник структурних підрозділів. Одеська область займає 2 місце, поступаючись тільки Львівській і випереджує м. Київ.

За обсягом доходу від надання послуг готелями Одеська область у 2015 р. займала 4 місце, поступаючись м. Києву, Львівській та Івано-Франківській областям.

У Одеській області за 2013-2015 рр. спостерігається збільшення готелів у загальній кількості (на 15,5%) (див. табл. 2), а кількість місць збільшилась на 33,9%.

За період 2013-2015 рр. спостерігалось загальне зменшення кількості приїжджих, що супроводжувалось перерозподілом рейтингових позицій серед регіонів України. Тобто, не зважаючи на зменшення кількісного показника у Одеській області за 2013-2015 рр. (на 23748 особи), її рейтингова оцінка піднялася з 6 місця у 2013 р. на одну позицію у 2015 р. Структура приїжджих, що розміщувались у готелях Одеської області змінювалась з 2013 по 2015 рр. у бік зменшення питомої ваги іноземців (з 31,48% у 2013 р. до 17,10% у 2015 р.), що є результатом негативного іміджу області за кордоном.

Аналізуючи розподіл іноземців, які проживали у готелях Одеської області з організаційно-правовою формою юридичні та фізичні особи-підприємці можемо констатувати негативні зрушення з тенденцією до стабілізації. Послугами готелів Одеської області скористалися 26,37 тис. іноземних туристів із 108 країн світу.

Кількість структурних підрозділів у Одеській області збільшилась за останні 3 роки у 1,4 рази. До переліку підрозділів відносять: перукарня, пункт прокату, пральня, сауна, плавальний басейн, тенісний корт, тренажерний зал, автостоянка, заклади громадського харчування, заклади торгівлі. З вищенаведених у Одеській області і-

Таблиця 1

Рейтинг регіонів України за основними показниками діяльності готелів у 2015 році

Показник	Місце у рейтингу				
	1	2	3	4	5
Кількість готелів, юр. од.	м. Київ	Львівська	Одеська	Дніпропетр.	Київська
	99	90	74	56	42
Кількість готелів, фіз. од.	Закарпатська	Львівська	І.-Франк.	Одеська	Черкаська
	115	74	59	45	42
Кількість готелів, разом од.	Львівська	Закарпатська	Одеська	м. Київ	І.-Франк.
	164	148	119	113	93
Місткість готелів, юр. од.	м. Київ	Львівська	Одеська	Дніпропетр.	І.-Франк.
	17082	11084	7995	6026	4031
Місткість готелів, фіз. од.	Закарпатська	Львівська	І.-Франк.	Одеська	Тернопільська
	4553	2483	1865	1417	1209
Місткість готелів, разом од.	м. Київ	Львівська	Одеська	Закарпатська	Дніпропетр.
	17525	13567	9412	6919	5916
Номерний фонд, юр. од.	м. Київ	Львівська	Одеська	Дніпропетр.	І.-Франк.
	10354	5435	4308	2846	1755
Номерний фонд, фіз. од.	Закарпатська	Львівська	І.-Франк.	Одеська	Тернопільська
	2135	1291	878	749	627
Номерний фонд, разом од.	м. Київ	Львівська	Одеська	Дніпропетр.	Закарпатська
	10583	6726	5057	3365	3334
Обслуговано приїжджих, юр. чол.	м. Київ	Львівська	Дніпропетр.	Харківська	Одеська
	926161	441080	161320	150737	148201
З них іноземців, юр. чол.	м. Київ	Львівська	Донецька	Харківська	Одеська
	339717	54136	33145	28249	25343
Серед. кількість штатних працівників, юр. чол.	м. Київ	Львівська	Одеська	Дніпропетр.	Харківська
	6264	3715	1369	1318	1068
Кількість структурних підрозділів сфери сервісу, юр. од.	Львівська	Одеська	м. Київ	Київська	Закарпатська
	321	247	218	137	107
Доходи від наданих послуг готелями, юр. млн. грн.	м. Київ	Львівська	І.-Франк.	Одеська	Дніпропетр.
	2211649,4	769911,5	283668,6	199078,0	154204,4

нує нестача пунктів прокату автомобілів. Можемо розглядати це як потенційний ресурс розвитку.

Загальний дохід у 2015 р. склав 227653,2 млн. грн, що на 817,2 млн. грн. менше ніж у 2013 р. Якщо порівняти дохід Одеської області та м. Києва отримаємо різницю у 10 разів, що на наш погляд є дуже великим відставанням.

За інформацією, наданою Адміністрацією Державної прикордонної служби України, протягом 2015 року Одещину відвідало понад 26370 іноземних туристів. У порівнянні з аналогічним періодом 2014 року кількість туристів зросла на 0,5%. Найбільші потоки туристів до України у вказаному періоді спостерігалася з країн, серед яких: Туреччина – 3109 осіб, США – 2559 осіб, Молдова – 1956 осіб та Німеччина – 1638 осіб (див. табл. 3).

Треба відзначити стрімке падіння попиту на проживання у Одеській області з таких країн, як Російська Федерація (зменшення з 21596 у 2013 р. до 1480 у 2015 р.), Німеччина (у 2013 р. – 3277 туристів проти 1638 туристів, що проживали у 2015 р.), Франція (у 2013 р. – 1359 туристів проти 978 туристів у 2015 р.). Навпроти спостерігається

зростання кількості туристів з нижченаведених країн: Туреччина (у 2013 р. – 2236, а у 2015 р. – 3109 туристів), США (у 2013 р. – 2380 туристів, у 2015 р. – 2559), Грузія (у 2013 р. – 671 турист, у 2015 р. – 999), Канада (у 2013 році – 409 турист, у 2015 р. – 864).

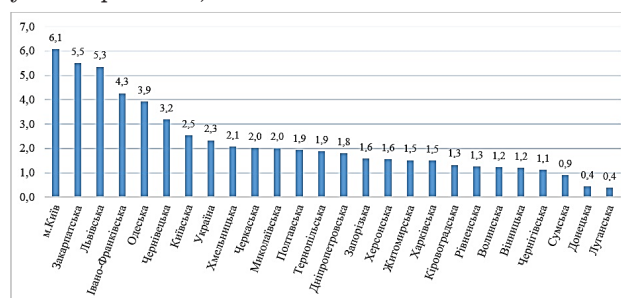

Рис. 1. Показник кількості готельних місць (юридичні та фізичні особи-підприємці разом) у розрахунку на 1 тисячу місцевого населення у 2015 р. [7]

Кількість місць у розрахунку на 1 тисячу місцевого населення – це показник, який вико-

Динаміка Одеської області за основними показниками діяльності готелів у 2013-2015 рр.

Показник	Роки			Тр. 2015/ 2013 рр., %	Тр. 2015/ 2014 рр., %
	2013	2014	2015		
Кількість готелів, юр. од.	57	63	74	129,82	117,46
Кількість готелів, фіз. од.	46	38	45	97,83	118,42
Кількість готелів, разом од.	103	101	119	115,53	117,82
Місткість готелів, юр. од.	5 597	7 118	7 995	142,84	112,32
Місткість готелів, фіз. од.	1433	1 248	1417	98,88	113,54
Місткість готелів, разом од.	7 030	8366	9412	133,88	112,50
Номерний фонд, юр. од.	2993	3657	4308	143,94	117,80
Номерний фонд, фіз. од.	671	589	749	111,62	127,16
Номерний фонд, разом од.	3664	4246	5057	138,02	119,10
Обслуговано приїжджих, юр. чол.	171949	102323	148201	86,19	144,84
З них іноземців, юр. чол.	54123	17607	25343	46,82	143,94
Обслуговано приїжджих, фіз. чол.	31063	18 394	26 744	86,10	145,40
З них іноземців, фіз. чол.	4 372	1 073	1 027	23,49	95,71
Обслуговано приїжджих, разом чол.	203012	120717	174945	86,17	144,92
З них іноземців, разом чол.	58 495	18 680	26 370	45,08	141,17
Серед. кількість штатних працівників, юр. чол.	1930	1420	1369	70,93	96,41
Кількість структурних підрозділів сфери сервісу, юр, од.	171	202	247	144,44	122,28
Доходи від наданих послуг готелями, юр, млн. грн.	209,87	129144,2	199078,0	94857,77	154,15

Розподіл іноземців у готелях за країнами світу з яких вони прибули до Одеської області

Країни, з яких прибули іноземці	2013		2014		2015	
	Осіб	Місце	Осіб	Місце	Осіб	Місце
Туреччина	2236	6	1319	3	3109	1
США	2380	4	1733	2	2559	2
Молдова	2286	5	1086	5	1956	3
Німеччина	3277	2	1161	4	1638	4
Російська Федерація	21596	1	3166	1	1480	5
Сполучене Королівство	1373	8	719	7	1346	6
Ізраїль	1473	7	545	8	1124	7
Грузія	671	14	474	10	999	8
Франція	1359	9	873	6	978	9
Канада	409	22	428	12	864	10
Загалом	54123	-	17607	-	26370	-

ривують для визначення ступеню достатності ємкості готельного господарства. Одеська область займає 5 місце з показником 3,9 місць на 1 тисячу населення, що у порівнянні з європейськими об'ємами є недостатнім (див. рис. 1). Але у порівнянні з середнім за Україною показником у 2,3 місця – це вище середнього.

Висновки. У цілому можна відзначити формування певних тенденцій стану розвитку готельного господарства Одеської області:

– Одеська область увійшла за показником кількості обслугованих приїжджих у п'ятірку лідерів серед регіонів України, що робить цей регіон привабливим для залучення інвестицій на організацію нових підприємств з організаційно-правовою формою юридична особа;

– велику долю з обслугованих приїжджих складають іноземці – 17,10%, що може позитивно вплинути на імовірність входу на ринок міжнародних операторів;

– нестабільна політична ситуація впливає на показники Одеської області та спричиняє необхідність перерозподілу туристопотоків. Збільшується питома вага внутрішніх туристів, що користуються готельними послугами у Одеській області;

– найбільша кількість іноземних туристів у 2015 р. прибула до Одеської області з Туреччини – 3109, на другому місці США з показником 2559, третє місце посідає Молдова з 1956 приїжджими. Значно скоротився попит з таких країн, як Російська Федерація, Німеччина, Франція;

– за кількістю готелів у 2015 р. Одеська область займала 3 місце, що робить цей регіон одним з найбільш адаптованих для прийому іноземних громадян. При наявності 3,9 місця на тисячу місцевого населення, що у порівнянні з європейськими об'ємами є недостатнім, існує потенціал для розвитку даної сфери.

Список літератури:

1. Галасюк К. А. Сучасний стан та діяльність готельних підприємств Одеського регіону / К. А. Галасюк // Економіка. Управління. Інновації. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – № 2 (12).
2. Галасюк С. С. Заходи щодо забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємств готельного господарства Одеської області / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Економіка та управління національним господарством: стан, тенденції та перспективи: тези доповідей I Міжнародної наук.-практ. конф. (29-30.05.2014). – Одеса: Пальміра, 2014. – С. 66-68.
3. Галасюк С. С. Організаційно-економічні засади функціонування малих готелів: монографія / С. С. Галасюк, О. В. Шикіна. – Одеса: Атлант, 2015. – 279 с.
4. Галасюк С. С. Сучасні проблеми розвитку готельної індустрії України / С. С. Галасюк // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: збірник наукових праць. – 2014. – № 2 (7). – Т. 2. – С. 9-13.
5. Галасюк С. С. Структура ринку засобів розміщення Одеського регіону / С. С. Галасюк, О. В. Гусева // Науковий вісник: Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса: ОДЕУ, 2008. – № 20 (76). – С. 3-13.
6. Гусева О. В. Ціни як індикатор ділової активності на ринку готельних послуг крупного міста / О. В. Гусева // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2010 – № 39. – С. 44-51.
7. Колективні засоби розміщення в Україні у 2015 році: статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 200 с.
8. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / під заг. ред. В. Г. Герасименка. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.
9. Шикіна О. В. Сучасний стан розвитку готельного бізнесу одеської області / О. В. Шикіна // Глобальні та національні проблеми економіки – Редакція електронного наукового фахового видання. – Миколаїв, 2016. – Випуск № 13. – С. 114-127.
10. Nezdoyminov S. Regional Trends of the Tourist Flow in Ukraine / S. Nezdoyminov, O. Shykina // International Journal of Innovative Studies in Sociology and Humanities. – 2016. – № 1 (1). – P. 12-18.

Шикіна О.В., Дьяченко Д.В.

Одесский национальный экономический университет

АНАЛИЗ СОСТОЯНИЯ РАЗВИТИЯ ГОСТИНИЧНОГО ХОЗЯЙСТВА ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В статье проанализировано современное состояние гостиничного бизнеса Одесской области. Выявлено место Одесской области среди других регионов Украины по показателям эксплуатационной программы. Проанализирована динамика развития гостиничного хозяйства Одесской области за 2013-2015 гг. Проведено исследование распределения туристов по странам, из которых они приезжали в Одесскую область. Приведены показатели дохода от предоставленных гостиничных услуг.

Ключевые слова: гостиницы, гостиничное хозяйство, гостиничная индустрия, гостиничные услуги, туризм.

Shykina O.V., Diachenko D.V.

Odessa National Economic University

ANALYSIS OF DEVELOPMENT OF THE HOTEL BUSINES OF ODESSA REGION

Summary

The article deals with modern state of the hotel business of Odesa region. The place of Odesa region among other regions of Ukraine by types of tourism was discovered. The dynamics of development of the hotel business of Odesa region during 2013-2015 years was analyzed. The research of tourist distribution by countries, from which tourists came to the Odesa region, was conducted. The coefficient of hotel capacity was analyzed. The income rates from providing hotel services were given.

Keywords: hotels, hotel management, hotel industry, hotel services, tourism.